

Použití loveckých španělů v české myslivosti – historie a současnost

Úvod

Ve svém příspěvku bych se chtěl zaměřit na téma, které je na jedné straně páteří chovu loveckých španělů v České republice, na druhé straně je to téma kontroverzní, vyvolávající diskuzi po několik desetiletí nejen v naší zemi, ale také napříč Evropou. Chci se zaměřit na způsob použití španělů při lovu v České Republice, chci zdůvodnit proč lovíme se španěly „jinak“ než v zemi původu. Zaměřím se také na tolik diskutovanou vlohu „hlasitost“ loveckých španělů a pokusím se vysvětlit proč na této vlastnosti trváme, proč ji potřebujeme. Budu diskutovat fenomén „chovné podmínky“, vysvětlím, co tím Klub chovatelů loveckých slídičů sleduje a proč na nich trváme.

Historie loveckých španělů v České Republice

Chceme-li správně pochopit minulé i současné využití anglických španělů v naší zemi, musíme se stručně zmínit o české myslivosti a chovu loveckých psů. Historie české myslivosti je úzce spjata s historií středoevropskou, především však německy mluvících zemí.

Německo, Rakousko, v menší míře Švýcarsko vždy silně ovlivňovaly veškeré dění v české zemi, myslivost nevyjímaje. Tato skutečnost se projevila i ve výběru a použití loveckých psů. Konec 19. a začátek 20. století byl v českých zemích obdobím, kdy prim v loveckém psářství držela plemena ohařů, především německých. Tito ohaři byli u myslivců velmi oblíbeni, ať už díky svým výkonům, impozantnímu vzhledu nebo z dlouholeté tradice. V té době panoval jakýsi podvědomý názor, že ten pravý, univerzální a tudíž nejlepší pes je ohař. To logicky ovlivnilo nazírání a vytyčení směru tehdy rodící se české kynologie. Použití loveckých psů v myslivosti, vypracování zkušebního řádu a následné zkoušky loveckých psů vycházely z práce ohařů, která byla jakýmsi obecným modelem správně vedeného psa. Vždyť ještě v šedesátých sedmdesátých letech se každé lovecké plemeno na zkouškách posuzovalo podle jednotného zkušebního řádu. Také tolik diskutovaná hlasitost byla do zkušebních řádů a do chovných podmínek zařazena mimo jiné také proto, že měla být protikladem vystavování u ohařů. Mozaiku tehdejší české lovecké kynologie doplňují jezevčáci, alpští jezevčíkovití brakýři, v menší míře barváři a nově dovážení welššteriéri a foxteriéri.

A do této situace se v České Republice začínají objevovat první lovečtí španělé. Vedle výše uvedených loveckých plemen psů si španělé museli vybojovat místo na slunci a přesvědčit myslivce o své všestrannosti. A k velkému překvapení se to podařilo.

Dovolte mi tedy, abych stručně načrtl časovou linku výskytu španělů na našem území podle dosažitelných pramenů.

Anglický špringršpaněl

První nejstarší zmínka se datuje v roce 1875, kdy se u nás objevil pes typu špringršpaněla a s největší pravděpodobností byl dovezen českou šlechtou z Velké Británie. Z počátku se ASS vyskytoval ojediněle, a teprve ve třicátých letech minulého století se oficiálně uvedl, kdy se v české plemenné knize objevují první záznamy štěnat. Po druhé světové válce se špringr objevuje stále častěji a vyložení průlom nastal v šedesátých letech dvacátého století, kdy si anglický špringršpaněl začal získávat stále větší množství nadšených obdivovatelů a příznivců mezi českými lovci.

Anglický kokršpaněl

První kokři byli do našich zemí dovezeni již v roce 1910. Největší rozvoj u kokrů evidujeme ve dvacátých a třicátých letech minulého století, kdy si získávali popularitu svými loveckými výkony a atraktivním vzhledem, a také byli velmi silně propagováni jejich nadšenou majitelkou a chovatelkou, paní Milenou Šterbovou. Mezi dvěma světovými válkami byli kokři, v menší míře angličtí špringršpanělé, velmi populární. V této době si je s oblibou pořizovali lesníci a kokři byli používáni

k lovu mimo jiné také kvůli hlasitému nahánění v lesních houštinách. Lovci je hojně využívali a anglický kokršpaněl patřil vedle již zmíněných ohařů a jezevčků početně k nejrozšířenějším loveckým plemenům. A právě oblíbenost anglických kokrů jim paradoxně nejmíc ublížila. Kokry si začala pořizovat nemyslivecká veřejnost. Anglický kokršpaněl se tak stával více výstavním, a tudíž společenským psem. Tato situace, jak můžeme vidět, přetrvává dodnes.

Welšspringršpaněl

Welšspringr k nám byl dovezen v roce 1963 a během velmi krátké doby se jeho chov velmi rychle rozšířil. Toto nové plemeno na sebe upozornilo svými loveckými a výstavními úspěchy. Spolu se svým bratrancem, anglickým špringršpanělem, si začalo získávat srdce českých a slovenských lovců.

Americký kokršpaněl

Americký kokr se u nás objevil v roce 1976. Díky svému exteriéru začal konkurovat svému příbuznému, anglickému kokru, a stal se z něho vyloženě výstavní, a tudíž společenský pes. Jako lovecký pes prakticky nenašel žádné uplatnění, protože myslivci o takového loveckého psa neprojevíli zájem.

Ostatní lovečtí španělé

Další lovečtí španělé jako clumber, irský a americký vodní, sussex a field španěl se k nám začali dovážet koncem osmdesátých a začátkem devadesátých let. K lovu jsou však využíváni jen sporadicky, častěji můžeme vidět v myslivecké praxi a na zkouškách loveckých psů clumberšpaněly, irské a americké vodní španěly. Clumbři jsou ceněni pro svou klidnou práci při slídění v těžším terénu, pro skvělé výkony při přinášení střelené zvěře a pro výbornou práci na barvě postřelené spárkaté zvěře. Irský a americký vodní španěl pak vynikají při vodní práci.

Čeští a slovenští lovci, kteří lovili s anglickými španěly, se od počátku snažili o organizování chovu a lovecké činnosti, a tak v roce 1924 vzniká Spolek chovatelů loveckých španělů, jehož hlavní činnost spadala do Prahy a jejího okolí. Díky popularitě španělů pak v roce 1935 vzniká Československý klub pro lovecké španěly s působností po celém území tehdejšího Československa. Současný Klub chovatelů loveckých slídičů je vlastně nástupnickou organizací zmíněných klubů a vznikl v roce 1958.

Mohli bychom se zeptat, jaké byly důvody, že lovci si do našich zemí začali přivážet lovecké španěly. Domnívám se, že to bylo především z následujících příčin. Španělé se nejdříve začali objevovat na panstvích české šlechty, která jejich práci mohla vidět u svých šlechtických příbuzných v Rakousku, Německu, Francii a Anglii. Sympatický vzhled a především způsob práce loveckých španělů musel vyvolat silný dojem. Dalším faktorem byl ráz krajiny na českých panstvích. Ten byl podobný krajině domoviny španělů – mírně zvlněná rovina, pole, louky, remízky a lužní listnaté lesy. To vše bylo nesmírně příznivé pro výskyt, chov a samozřejmě lov drobné a spárkaté zvěře, kde se španělé osvědčovali vedle tehdy už známých a tradičních loveckých plemen jako byli angličtí setři, němečtí a čeští krátkosrstí a hrubosrstí ohaři.

Z počátku byli španělé drženi v rukou šlechty, popřípadě jejich lesnického a loveckého personálu. Od nich se dostali do vlastnictví střední třídy (lékaři, velkostatkáři, úředníci) a teprve v meziválečném a poválečném období se dostávají do rukou širší veřejnosti, zejména městských myslivců.

Můžeme konstatovat, že šťastným řízením osudu to byli od prvopočátku právě myslivci, které kromě elegantního vzhledu oslovily především lovecké vlastnosti těchto španělů. Jak už jsme si řekli, v době, kdy tón v české lovecké kynologii udávali ohaři, to musely být mimořádné výkony, kterými na sebe angličtí lovečtí španělé upozornili.

Řekli jsme si, že v podvědomí českých lovců byl ideálním psem pes všestranný, a tak lovečtí španělé se v našich zemích používali převážně k lovu drobné pernaté, srstnaté a vodní zvěře, ale také k lovu a dosledu veškeré spárkaté zvěře. Svými mimořádnými výkony tak dokázali, že to jsou opravdu všestranní psi. Pro českého

lovce to byla úžasná výzva, pracovat s takovým psem, a tak si lovecký španěl začal budovat respekt, uznání a výsostné místo v žebříčku české lovecké kynologie.

Současnost loveckých španělů v České Republice

Už jsme si řekli, že lovečtí španělé byli a jsou v ČR chováni výhradně jako psi určení k lovu a měli by zůstat i nadále loveckými psy. Jednotlivá plemena španělů za tímto účelem vznikla a měla by takto být chována.

Chováme-li loveckého psa, vytváříme, udržujeme a zdokonalujeme zároveň i jeho exteriér. V této souvislosti je dobré si uvědomit – a na to se v poslední době zapomíná – že exteriér loveckého španěla je exteriérem lovce. Po celá staletí právě práce loveckých španělů „modelovala“ jejich současný vzhled, tedy exteriér. Chovatelé všech loveckých psů se řídili heslem – prací ke kráse, nebo chcete-li „výkonem ke standardu“. Soustředili se na posilování loveckých vloh. Vidíme tedy, že exteriér spolu s výkonem šly vždy „ruku v ruce“. Lovecká práce španělů vždy utvářela jejich typickou povahu. A výkonný lovecký pes byl samozřejmě pes zdravý. Bezvadný exteriér, výborné lovecké vlohy, typická povaha a zdraví – to jsou cíle, které jasně deklarovali čeští chovatelé loveckých španělů, organizovaných v KCHLS. Na rozdíl od zemí jako jsou Velká Británie či Německo, kde v chovu španělů došlo k rozdělení na pracovní a výstavní linii, náš KCHLS si i nadále klade za svůj hlavní cíl chovat lovecké španěly jako tzv. „dual purpose“ – tj. lovecké psy pro krásu a práci zároveň.

V této souvislosti je dobré se zmínit o velmi důležité věci, jakou je rozdílný pohled na práci loveckého španěla v našich zemích a v zemi původu. Zde dochází k diskuzi, nedorozumění a k různým výkladům standardu anglických španělů. Skutečnost je však mnohem pragmatičtější – nejdůležitější moment všech sporů a nedorozumění vychází totiž z rozdílného způsobu lovu a následného používání loveckého španěla v lovecké praxi v konkrétních zemích. Na tuto skutečnost reagují také tzv. Reglementy A + B, podle kterých probíhají zkoušky loveckých psů. Velmi důležité je uvědomit si, že oba „Reglementy“ odrážejí více méně už zmíněné způsoby lovu a používání španělů v daných zemích.

Základní rozdíl je v tom, že v zemích Reglementu A – FCI by měl být pes po nalezení zvěře nebo její stopy absolutně v klidu a teprve na povel vůdce vyrazí do akce. Hlasité sledování zvěře nebo její stopy je absolutně nežádoucí. Pes je prakticky stále v absolutním kontaktu s vůdcem. Opakem toho všeho je lovecká praxe zemí Reglementu B – FCI, kdy kontakt psa s vůdcem není tak těsný, vyžaduje se samostatná spontánní práce při slídění a při nalezení zvěře nebo její stopy její hlasité sledování.

Podíváme-li se na práci španělů v zemi původu, připomíná to spíše práci ohaře. Problém je v tom, že klid před nalezenou zvěří je pro ohaře přirozenou záležitostí. Ohař zvěř „vystavuje“, a toto vystavování je jeho vrozená vlastnost. Na rozdíl od španěla, jehož „klid před zvěří“ je výsledek ovládnutí psa vůdcem, to znamená, že se jedná o záležitost výcviku. O takovéto práci psa se mluví jako o typické. Nemyslím si to. Přirozeným projevem loveckého španěla je totiž zvěř po nalezení vypíchnout, vyplašit a pak ji hlasitě pronásledovat. Toto je typická práce španěla. A právě těchto vrozených vlastností si kdysi střeoevropský lovec všiml a využívá je pro svůj způsob lovu. Český způsob lovu je opravdu odlišný od způsobu lovu v zemi původu, a to logicky nese odlišný pohled na práci loveckého španěla, která vlastně vychází z potřeby konkrétního použití. Velká Británie, tedy země původu, vytvořila standardy svých loveckých španělů, které odrážely (reagovaly na) způsob lovu, který byl a je v Británii typický. Domnívám se, že to však vůbec neznamená, že by se španělé neměli používat jinak, pro jiný způsob práce v jiné zemi, pokud požadované vlastnosti má, prokáže je a následně upotřebí.

Jak tedy lovíme se španěly v našich zemích?

V našich zemích jsou při lovu používáni angličtí kokršpanělé, ve větší míře však angličtí špringršpanělé a welššpringršpanělé. Používání loveckých španělů v České Republice se tedy týká především těchto plemen. V České Republice je v držení myslivců více než 2000 španělů se zkouškou z výkonu.

Chceme-li se zaměřit na práci anglických španělů, měli bychom si říct, co - obecně řečeno - očekává lovec od svého psa. Na celém světě platí, že hlavním úkolem loveckého psa je nalézt zvěř, umožnit lovcovi, aby ji ulovil, a drobnou střelenou zvěř aportoval, popřípadě dohledal. Postřelenou spárkatou zvěř pak dosledoval. Tomuto mechanismu se říká práce psa před výstřelem a po výstřelu. Ten výstřel je samotný lov. Různé země mají různé tradice v lovu. A tím pádem se lovecký pes „různě“ používá, i když jeho základní funkce - nalezení zvěře - zůstává na celém světě stejné.

Britští chovatelé poukazují na skutečnost, že španělé v jiných zemích (Reg.A) pracují způsobem, který je buď v protikladu nebo přinejmenším odlišný, než k jakému byli původně vyšlechtěni. Jsou to především tyto odlišnosti:

1. hlasité vyhánění a pronásledování zvěře, zvláště v nepřehledném, těžkém terénu
2. lov velké spárkaté zvěře - srnčí, vysoká, divoká prasata
3. nahánění v houštinách, ve velkých lesních komplexech, kdy se práce španělů podobá více práci honičů
4. práce na pobarvené stopě zraněné zvěře, která by měla být záležitostí jiných plemen (např. němečtí barváři)
5. španěl pracuje víc samostatně, není v tak těsném kontaktu s vůdcem

Dovolte mi, abych na to zareagoval. Rád bych vysvětlil způsob, jakým španělé u nás loví a dokázal, že to není proti jejich přirozenosti (přirozeným vlohám).

Domnívám se, že bychom se měli zamyslet nad skutečností, že využívání španělů jen na práci s „nízkou zvěří“ je málo. Španělé toho umí daleko víc, jsou v tom nesmírně přirození a praxe s zkušeností ukázaly a ukazují, že to je další z jejich typických rysů.

Dle mého názoru, nelovit se španěly větší zvěř, je svým způsobem degradace jejich potenciálu. Lovečtí španělé svou práci, výkonem a schopnostmi - svou univerzalitou - tvoří „jakýsi“ trojúhelník mezi ohaři, honiči, teriéry a jezevčíky (retrívry).

I když španělé byli vyšlechtěni pro specifickou roli (např. kokr pro sluky), neznamená to, že se tím potlačily jejich lovecké vlohy pro lov ostatní zvěře.

S úbytkem, popř. nedostatkem drobné zvěře, můžeme vidět, že španělům to nijak nevádí, a naopak, že jsou ochotni a schopni lovit i jinou zvěř.

Podmínky myslivosti se odjakživa měnily. Mnoho plemen loveckých psů zaniklo se zánikem určité lovné zvěře - nebyli potřeba. Naopak mnoho nových, jiných plemen bylo vyšlechtěno s výskytem nové zvěře. A potom zde existuje skupina - nepočtená - plemen, která byla svými loveckými vlohami natolik jedinečná, že byla schopna se „přeškolit“ na jakékoli nové podmínky lovu. Mezi tato plemena patří právě lovečtí slídiči, jakými jsou angličtí španělé a německý křepelák, někdy nazývaný německý španěl. V našich zemích není problém při lovu se španěly začít ráno s lovem kachen, pokračovat s lovem zajíců a bažantů, a odpoledne lovit černou zvěř. To vše v jednom dni a se stejným psem. Málokteré lovecké plemeno je schopno takové všestrannosti. Domnívám se, že je to unikum, že bychom to měli vnímat jako svěřený poklad, a z tohoto hlediska k této skutečnosti zaujmout odpovídající postoj. Je to pro nás výzva, nesmírná zodpovědnost, úkol do budoucna. Šance pomoci španělům „rozběhnout se radostně a vesele“ do třetího tisíciletí. Tak, jako oni (španělé) pomáhali evropským lovcům překonávat jejich nelehké okamžiky. Dlužíme jim to.

Způsob použití španělů odráží a reaguje na náš typický způsob lovu, který je totožný pro myslivce ve Střední Evropě. Naše myslivost používá tradičně dva způsoby lovu: individuální a společný.

Při lovu individuálním využíváme lovecké španěly ke slídění a k vyhánění drobné zvěře, kterou můžeme podle zákona lovit individuálním způsobem (např. divoký králík) a především k práci po výstřelu, k dohledávání drobné zvěře a k dosledu spárkaté zvěře (srnčí, jelení, černé atd.).

Španělé však nejlépe vynikají při společných lovech. Tady se cení jejich práce při vyhánění drobné zvěře z jeteliny, řepy, remízků, křovin, neprostupných houštin. Nalezenou zvěř hlasitě oznamují a informují tak střelce o směru pohybu zvěře. Při společných lovech na drobnou zvěř (zajíc, bažant) se uplatňují jako skvělí aportéři.

Ulovenou zvěř radostně přinášejí. Lovečtí španělé jsou perfektní psi pro naše podzimní hony na drobnou zvěř (zajíc, bažant). Jejich vyloženou specialitou je tzv. vodní práce, kde se výborně osvědčují při lovech na kachny. Španělé dokáží neúnavně a s chutí slídit ve vodních porostech na hluboké vodě stejně dobře, jako přinášet střelenou zvěř.

I když původně španělé nebyli vyšlechtěni pro práci v lese, od počátku svého použití se neuvěřitelným způsobem osvědčili na naháňkách na lišky, vysokou a černou zvěř. Ano, práce v lese je doménou honičů, popř. barvářů, ale lovečtí španělé zde jsou ceněni pro skutečnost, že zvěř neženou daleko, prohledávají pouze určené leče, a jsou v neustálém kontaktu se svým vůdcem. Španěl nevynechá ani čtvereční metr a opustí-li houštinu, můžete si být jisti, že v ní žádná zvěř není. Nalezne-li ji, přechází do akce. Jakmile španěl vyplaší a zvedne zvěř, sleduje ji na krátkou vzdálenost ve vymezeném prostoru. Vypíchnutou zvěř hlasitě sleduje a vytlačí z houštiny na stojící střelce. Právě hlasitost je vlastnost, která je v našich zemích ceněna.

Zde bych se rád zastavil u fenoménu hlasitosti loveckých španělů.

Hlasitost nebo-li vydávání za zvěří je typickou vlastností většiny loveckých plemen. Psí jedinec – věren svému smečkovému pudu – informuje ostatní členy smečky, že narazil na „kořist“. V mysliveckém pojetí se tedy jedná o to, že pes svého vůdce upozorňuje na přítomnost zvěře, nebo její stopy. Je to obdoba vystavování u ohařů, kdy svým zvláštním způsobem strnou ve svém pohybu a „ukazují“ na zvěř.

Chci zde zdůraznit, že se jedná o vrozenou vlastnost španělů. To si mnoho chovatelů neuvědomuje. Český lovec své španěly „neučí“ hlásit, pouze této vlastnosti využívá pro svůj způsob lovu. Slyší-li lovec psa hlásit, ví, že již žene zvěř, a ví také kudy ji žene. Španělé se plně vyrovnají práci honičů, avšak na rozdíl od nich se vracejí do několika minut, připraveni hledat (slídit) další zvěř.

To je zvlášť vhodné při současných velikostech honiteb, které nejsou nijak velké, a na rozdíl od jiných plemen se prakticky nestává, že by španělé revírovali v sousední honitbě.

Fenomenální renomé si slídiči získali při práci na barvě. Kokři, angličtí a welšští špringři, clumbři se také stali „odborníky“ na dosled poraněné spárkaté zvěře. Zde díky svému fenomenálnímu čichu podávají mimořádné výkony. Jejich tělesná stavba jim umožňuje sledovat stopu „nízkým nosem“ na poměrně velkou vzdálenost. Stopy staré více jak 12 hodin pro španěla nebývají problémem. Španělé úspěšně dohledali poraněnou zvěř v situacích, kdy jiná plemena zklamala. Živou postřelenou zvěř hlasitě staví a „drží“ na místě, dokud nepřijde lovec. Překvapivě výborně se uplatňují při dosledech černé zvěře, které se nebojí, avšak jsou obezřetní (opatrní). Pokud černou zvěř staví (a to bývá velmi často) projevují přirozenou ostrost, avšak ne bezhlavou.

Shrneme-li všechny tyto skutečnosti, dostaneme se k výsledku, že angličtí španělé jsou opravdu všestranní, univerzální psi a nemůžeme se proto divit, že se stali tak populární. Velmi důležitý je fakt, že český lovec o toto lovecké plemeno nechce za žádnou cenu přijít.

Chovné podmínky

Jedním z důvodů, proč chovatelé – lovci – anglických španělů, trvají na chovu podmíněném pracovní zkouškou je skutečnost módních trendů v kynologii vůbec. Módní trendy však postihují i lovecké španěly. Nedostatek příležitostí k lovu vede stále ke společenskému a výstavnímu zaměření chovu. Snaha o stálé „vylepšování“ exteriéru, podchycování a evidování nejrůznějších skutečných i domnělých nemocí a dědičných chorob přibližuje původně lovecké španěly ke společenským plemenům a můžeme konstatovat, jak původně nadprůměrné lovecké vlohy ustupují, popř. se ztrácejí, jak to bohužel vidíme i u jiných loveckých plemen. Uvědomme si, že lovečtí španělé byli po celá staletí v rukou lovců. Teprve 20. století přineslo změnu – lovečtí španělé se dostali do rukou nelovců.

Současné podmínky chovnosti jsou některými majiteli loveckých španělů, především anglických špringršpanělů a welššpringršpanělů, považovány za příliš „tvrdé“. Namítají, že se tak do chovu nedostane větší počet jedinců, a že tím pádem

chovná základna stagnuje, popř. klesá. Je možné o tom diskutovat, souhlasit či nesouhlasit.

Nabídl bych jiný úhel pohledu.

Podíváme-li se do volné přírody na nejbližšího příbuzného našich psů, vlka, a studujeme-li jeho biologii, zjistíme, že ve světě vlků se do „chovu“ dostanou jen ti nejsilnější, nejzdravější, a ve většině případech ti nejmohutnější jedinci, aby tak vytvořili „alfa pár“ ve smečce. A víme, že pouze tento alfa pár se páří a má potomky. Ostatní členové smečky nemají šanci. Tato skutečnost nám může být, a měla by být inspirací. U našich španělů do přirozeného výběru zasahujeme my – lidé. Na základě kritérií, které stanovujeme, pak vytváříme něco jako „alfa páry“ a dáváme jim tak „právo“ mít potomky a přenášet na ně tak své kvality. Napadá mě otázka, jestli by takto sestavený pár „obstál“ ve volné přírodě, jestli by se vůbec takový pár „sestavil“ přirozenou cestou. Domnívám se, že trochu „tvrdosti“ v chovných podmínkách je povinností každého chovatele a vlastně každého klubu, kteří zde „přirozený výběr“ zastupují a jsou za něj odpovědni.

Musíme si uvědomit, že česká lovecká kynologie byla vždy především o ohařích. Aby se jedinec stal chovným, musel projít tvrdým náročným výběrem. Dodnes u krátkosrstých a hrubosrstých plemen ohařů musí chovný pes absolvovat Všestranné zkoušky nejméně ve druhé ceně, výstavu s oceněním nejméně velmi dobrý, zdraví a žádná vada je samozřejmostí. Po celé roky tento přísný výběr nese ovoce. Ohaři jsou opravdu všestrannými loveckými psy.

A protože ohaři „udávali“ a české lovecké kynologii tón, ovlivnili „politiku chovných podmínek“ i v jiných klubech. Měl-li být lovecký španěl univerzálním, všestranným psem, a vyrovnat se tak ostatním loveckým plemenům (především ohařům), musel i on „projít“ podobným přísným výběrem, aby splnil chovné podmínky. Můžeme konstatovat, že trvání na zkoušce z výkonu jako jedné z chovných podmínek, dále pak důraz na exteriér (v posledních letech v nebývalé míře) zařadily loveckého španěla na místo, které mu v české lovecké kynologii náleží, a kde je jako všestranný lovecký pes vysoce hodnocen a respektován. Domníváme se (KCHLS), že chovné podmínky by měly být takové, aby zabránily „úpadku“ plemene. Vnímáme chov loveckého španěla jako chov „harmonického“ jedince. Pes, ve kterém se harmonicky kloubí (spojuje, prolíná) dokonalý exteriér s povahou a loveckými schopnostmi. Vždyť již název „španěl“ nese v sobě kód zvěře. Mělo by tedy být snahou každého chovatele – a potažmo klubu – aby tedy označení „spaniel“ neneslo prázdňný význam.

Lovecké zkoušky slídičů v České republice dle reglementu B FCI.

Stupeň vývoje loveckých vloh, výcviku a upotřebitelnosti loveckého psa pro praktické využití v myslivosti se zjišťují zkouškami. Zkoušky loveckých psů mají v Českých zemích více než stoletou tradici. Jsou nesmírně populární a těší se mimořádné pozornosti myslivecké i nemyslivecké veřejnosti. Takové zkoušky bývají velkým kynologickým svátkem.

Účelem zkoušek loveckých psů je prokázat vrozené schopnosti předváděných loveckých psů, ale také výcvikové disciplíny jako jsou poslušnost, klid před zvěří, klid po ráně, přinášení zvěře a práce na barvě.

To proto, aby bylo možno posoudit připravenost psa pro praktické použití při provozování myslivosti. Zkoušky zároveň umožňují chovatelský výběr psů, kdy absolvováním zkoušky získáme informaci o postavení (statusu) plemen loveckých španělů. Lovecké zkoušky psů mají také funkci propagační, kde se jednotlivá plemena mohou „předvést“ a ukázat, co v nich opravdu je. Použití loveckého psa je také zakotveno v Zákoně o myslivosti. V České republice tedy každý, kdo chce lovit se psem, musí používat psa loveckého plemene uznaného Mezinárodní kynologickou federací (FCI) s průkazem původu a úspěšně absolvovanou příslušnou (předepsanou) zkouškou z výkonu.

Plemena slídičů jsou nedílnou součástí české myslivecké kynologie. Těší se zájmu jak myslivecké, tak ostatní kynologické veřejnosti pro svou inteligenci a nadanost, což jim dává předpoklad pro všestranné lovecké využití. Tolik hovoří zkušební řády pro lovecké slídiče, podle nichž jsou lovecké zkoušky slídičů v České republice

organizovány. Do zkušebních řádů se promítají jednotlivá ustanovení Reglementu B FCI, mezi kterými výrazně do popředí vystupuje požadavek prokázání hlasitosti během zkoušek. Mezi další nejvýznamnější discipliny, které se na zkouškách slídičů prověřují, patří slídění, nahánění, přinášení srstnaté a pernaté zvěře, vodní práce jak bez kachny tak i přinášení kachny z hluboké vody, práce na barvě a poslušnost.

Slídění – pes má radostně, energicky a soustavně prohledávat terén s evidentní snahou nalézt zvěř, nebo její stopu. Do té doby musí zůstat v kontaktu se svým vůdcem a řídit se jeho pokyny. Má pracovat v přehledném terénu do vzdálenosti účinnosti brokového výstřelu. Slídění má trvat nejméně 20 minut.

Nahánění – pes má prohledávat s chutí leč, nalezenou zvěř hlasitě oznámit a vytlačit ji z leče. Hodnotí se způsob systematické práce psa. Během nahánění může pes vybíhat z leče, ale musí se do ní bez pobízení sám vracet. Nahánění je možné provádět z odložení psa nebo od nohy vůdce.

Přinášení pernaté a srstnaté zvěře – zkouška dle jednotlivých typů probíhá formou volného hledání pohozené zvěře nebo po tažení vlečky. S rostoucí náročností zkoušek se vzdálenost pohozené nebo tažené zvěře zvyšuje. Přináší se králík, zajíc, bažant a kachna.

Vodní práce – opět podle typu zkoušky se zkouší jak slídění v rákosí, dohledávka pohozené kachny v rákosí, tak i přinášení kachny z hluboké vody.

Práce na pobarvené stopě – pobarvená stopní dráha může být 1 – 8 hodin stará (lesní zkoušky), ale i starší jak 12 hodin (barvářské a všestranné zkoušky). Práci může pes vypracovat jako vodič, hlasič nebo oznamovač. Práce vypracovaná jako hlasič nebo oznamovač je však stále mezi slídiči velmi výjimečná.

Poslušnost – velmi významná vlastnost loveckého psa, neboť jen poslušný pes, který neodkladně vykoná každý pokyn svého vůdce, se stane dokonalým pomocníkem svého pána – myslivce při výkonu práva myslivosti.

Lovecké zkoušky dělíme na zkoušky vloh, které odhalují vrozené vlohy psa, kvalitu jeho nosu, hlasitost, povahu a schopnost pro další náročnější výcvik a na zkoušky lovecké upotřebitelnosti, které kvalifikují loveckého psa k praktické použitelnosti dle jednotlivých typů zkoušek.

Podzimní zkoušky – splnění limitních disciplin nebo složení podzimních zkoušek jako celku kvalifikuje loveckého slídiče jako lovecky upotřebitelného pro dohledání a přinášení drobné zvěře.

Lesní zkoušky – splnění disciplin nebo složení lesních zkoušek jako celku kvalifikuje loveckého slídiče jako lovecky upotřebitelného pro vyhledání a dosled spárkaté zvěře v lesních honitbách a všech honitbách, kde je odstřel spárkaté zvěře plánován a jako lovecky upotřebitelného pro dohledání a přinášení drobné zvěře.

Zkoušky speciální vodní práce – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného pro dohledání a přinášení drobné zvěře v honitbách s rozsáhlými vodními plochami a chovem vodní zvěře.

Barvářské zkoušky – kvalifikují psa jako lovecky upotřebitelného pro lov a dosled spárkaté zvěře, jejíž stopa je stará více než 12 hodin.

Všestranné zkoušky jsou nejvyšším typem zkoušek z loveckého výkonu. Psi, kteří je úspěšně absolvují, prokáží schopnost všestranně pracovat v lese, na poli i ve vodě, mohou být zapsáni v plemenné knize jako psi univerzální „U“.

Memoriál Mileny Štěrbové je vrcholnou mezinárodní soutěží slídičů. Je pořádán každé dva roky a zkouší se podle zkušebního řádu pro všestranné zkoušky slídičů. Na soutěži je možné vítězi přiznat čekatelství mezinárodního šampiona práce CACIT po splnění předem stanovených kritérií.

Všechny uvedené lovecké zkoušky jsou pořádány Klubem chovatelů loveckých slídičů pod záštitou Českomoravské myslivecké jednoty a Českomoravské kynologické jednoty ve spolupráci s Okresními mysliveckými spolky.. KCHLS pořádá všechny lovecké zkoušky jako celostátní soutěže s možností nejlepšímu jedinci v daném plemeni po získání I. ceny přiznat i čekatelství CACT – Českého šampiona práce.

Podívejme se na statistiku zkoušek loveckých slídičů loňského roku. V roce 2008 uspořádal KCHLS 20 zkoušek vloh a lovecké upotřebitelnosti kterých se mohli účastnit lovečtí slídiči. 137 majitelů slídičů tuto možnost využilo a se svými svěřenci se Klubových zkoušek účastnili. Celkově KCHLS uspořádal 35 loveckých zkoušek, kterých se účastnilo 632 slídičů a retrieverů. Dle zaslaných kopií soudcovských tabulek Okresními mysliveckými spolky se zkoušek jimi pořádanými za rok 2008 účastnilo 204 slídičů, to znamená že z dokumentů, které má KCHLS k dispozici, se všech loveckých zkoušek v roce 2008 v ČR účastnilo 333 loveckých slídičů.

Budoucnost loveckých španělů

Pokud bychom trvali na tom, aby lovečtí španělé v našich zemích vykonávali jen tu práci, pro kterou byli vyšlechtěni (to znamená pouze lov drobné zvěře) a pokud bychom nerespektovali jejich výborné výsledky při lovu ostatní zvěře (vysoká, černá zvěř), pak můžeme mluvit o „soumraku“ loveckých španělů. Stav drobné zvěře jsou v ČR na nízké úrovni, naopak se prudce zvýšil výskyt černé zvěře, a tak španělé (ale i jiná lovecká plemena) se s tímto faktem musí vyrovnat. Pokud tato plemena nemají ustoupit ze zájmu lovců, popř. postupně zanikat (v historii můžeme takové případy evidovat), chceme-li, aby španělé nadále doprovázeli lovce, musíme těmto plemenům dovolit, aby využila svých vrozených loveckých vloh i při práci s jinou zvěří. Uvědomme si, že lovecký pes je obecně lovcem veškeré zvěře. To jen my, lidé, takového psa využíváme a „modelujeme“ z něj specialistu na zvěř, která se momentálně loví podle místních, krajinných a také legislativních podmínek. Psovi – lovcovi – to je v podstatě jedno. Svět loveckého španěla je světem zvěře a lovu. To je jeho opravdový život, ve kterém se plně rozvine jeho přirozenost, ve kterém je opravdově šťastný a naplněný. Odpepřeme-li loveckým španělům tento svět, degradujeme je. Jakékoli jiné sportovní vyžití (agility, tanec se psy) jsou pouze náhražkou, protože španělé se neradi nudí. Potřebují činnost a chtějí být stále v akci. To jim však může poskytnout pouze kvalitní lovecké vyžití.

Závěr

Po celou dobu své existence španělé prokazovali adaptabilitu na jakékoli změny. Oproti jiným plemenům se přizpůsobovali změnám krajiny, výskytu zvěře, způsobu lovu. Kód univerzality si s sebou nesou po celou dobu své existence. Domnívám se, že my všichni, chovatelé anglických loveckých španělů organizovaní v nejrůznějších klubech, stojíme na další křižovatce a naše španěly čeká další změna, tedy další adaptování se na nové skutečnosti a podmínky. Jakou cestou se vydáme? Chceme stále lovit s našimi španěly? Nebo chceme přihlížet, jak se lovečtí španělé postupně mění na výstavní, společenská plemena, o kterých se jednou bude říkat, že to byli vynikající, nepřekonatelní lovci?

Země, kde se s loveckými španěly loví, mají tu vůli, nadšení, chuť a touhu pokračovat v chovu takových španělů. V chovu nejen pro krásu, ale i pro lov. Dovolme jim to...

Mgr. Václav Novák